

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента на дисертацію

Литовченка Руслана Івановича за темою: **«Механізми фінансового забезпечення розвитку інноваційної освіти у контексті підготовки конкурентоздатних фахівців»**,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю **072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»**

Актуальність обраної теми дослідження. . Динамічні зміни на ринку праці та розвиток технологій вимагають від закладів освіти швидкого оновлення змісту програм і впровадження сучасних цифрових рішень. Реалізація цих завдань можлива лише за умови ефективного фінансового забезпечення, орієнтованого на досягнення конкретних освітніх результатів. Обмеженість бюджетних ресурсів підсилює потребу у багатоканальному фінансуванні, що охоплює гранти, приватні інвестиції, ендаументи та державно-приватне партнерство. Традиційні моделі фінансування стримують інноваційний розвиток освітніх установ і знижують їхню конкурентоспроможність. Міжнародна практика підтверджує, що інтеграція фінансових механізмів із системами оцінювання результативності освіти підвищує ефективність підготовки фахівців. Таким чином, дослідження механізмів фінансового забезпечення інноваційної освіти є важливим для формування науково обґрунтованих рішень, спрямованих на зміцнення потенціалу освітньої системи та підготовку конкурентоздатних фахівців.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Основні положення дисертації є науково обґрунтованими та аргументованими, базуючись на системному аналізі теоретичних джерел, емпіричних даних і порівняльних досліджень. Висновки та рекомендації сформовані на основі логічної послідовності вирішення завдань, що забезпечує їхню коректність і практичну застосовність. Вони відповідають сучасному стану науки, враховуючи глобальні тенденції цифровізації освіти та потреби економіки знань, а також реалії української системи, зокрема хронічне недофінансування та необхідність диверсифікації джерел.

Висновки до розділів та загальні висновки є узагальненням результатів, що демонструють поступове досягнення мети: від теоретичного обґрунтування механізмів фінансового забезпечення інноваційної освіти до розробки практичних рекомендацій для підготовки конкурентоздатних фахівців. Аргументованість забезпечена використанням статистичних даних, моделюванням і порівняльним аналізом, що підкреслює практичну значущість для освітньої політики.

У першому розділі дисертації розкрито теоретичні засади фінансового забезпечення інноваційної освіти. Визначено сутність інноваційної освіти як чинника розвитку людського капіталу, уточнено функції, структуру та класифікацію механізмів фінансування, проаналізовано світові моделі з акцентом

на адаптацію для України. Положення обґрунтовані синтезом наукових підходів, що забезпечує їхню теоретичну глибину.

У другому розділі здійснено аналіз стану фінансового забезпечення інноваційної освіти в Україні. Досліджено джерела та обсяги фінансування, оцінено ефективність ресурсів за допомогою методів інтегральних балів, обґрунтовано ризик-орієнтований підхід до управління. Висновки аргументовані емпіричними даними з офіційних джерел, виявляючи проблеми недофінансування та диспропорцій, що відповідає завданням діагностики.

У третьому розділі окреслено стратегічні напрями вдосконалення механізмів. Проаналізовано імплементацію зарубіжних стратегій, розроблено інтегровану модель на макро-, мезо- та мікрорівнях, запропоновано методичні підходи до оцінювання ефективності. Рекомендації, такі як диверсифікація джерел і KPI-орієнтація, є практично орієнтованими, відповідаючи сучасним викликам, включаючи післявоєнне відновлення та європейську інтеграцію.

Структура дисертації логічна, матеріали розділів викладено відповідно до мети та завдань, висновки є результатами дослідження, що відповідають поставленим цілям. Викладене свідчить про високий рівень дисертаційної роботи, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, з потенціалом для впровадження в освітній практиці.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна полягає у розробці цілісної концепції та практичного інструментарію фінансового забезпечення інноваційної освіти в Україні на основі інтегрованого багаторівневого підходу. Вперше запропоновано модель фінансування (макро-, мезо-, мікро-), яка системно поєднує державні, регіональні та інституційні потоки із динамічною архітектурою зворотного зв'язку на основі KPI та EMIS, де мезорівень узгоджує державні пріоритети з практикою закладів.

Удосконалено системний підхід до управління ресурсами з ризик-орієнтованою моделлю, методологію діагностики «діагностика — імплементація», комплексну систему оцінки ефективності фінансових механізмів за шістьма блоками та механізм результатієорієнтованого розподілу ресурсів із інтеграцією KPI, конкурсів грантів та CAPEX.

Набули розвитку теоретичні засади фінансового забезпечення інноваційної освіти, уточнено його функції, визначено «інноваційну освіту» як динамічну синергетичну систему, запропоновано комплексний підхід до оцінки ресурсів, класифікацію механізмів фінансування за джерелами, рівнями та інструментами, а також методику моніторингу, що забезпечує взаємозв'язок фінансування, розвитку компетентностей здобувачів та потреб ринку праці.

Дисертація *Литовченка Руслана Івановича* за рівнем наукової новизни, змістом, логікою викладення матеріалу, проведеними узагальненнями, висновками та пропозиціями є самостійним та завершеним науковим дослідженням, які містить вирішення актуальної наукової проблеми: визначення та формування стратегії вдосконалення механізмів фінансового забезпечення розвитку інноваційної освіти.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому

Дисертація *Литовченка Руслана Івановича* є самостійним та завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному науковому рівні. Дисертація характеризується ґрунтовністю, високим рівнем теоретичного узагальнення, самостійністю наукового пошуку, творчим підходом до розв'язання наукових проблем. Достовірність одержаних результатів підтверджується логікою проведення досліджень, яка структурно представлена в змісті дисертації.

Основні результати дисертаційного дослідження опубліковано у 8 наукових працях, у тому числі – 4 авторські статті у наукових фахових виданнях України, 4 тез доповідей за матеріалами конференцій.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

1. У теоретичних засадах декларується класифікація механізмів фінансового забезпечення за джерелами, рівнями та інструментами (державні, приватні, міжнародні; макро-, мезо-, мікро-; RBF, ISA, ваучери, ДПП, ендаументи тощо). Водночас окремі елементи (наприклад, ДПП, ендаументи) можуть одночасно трактуватися і як джерела, і як інструменти. Було б корисно чітко розвести ці площини – показати, де йдеться про інституційне джерело, а де про фінансовий інструмент, щоб уникнути накладання категорій у подальшому моделюванні.

2. На початку розділу 2 представлено аналіз джерел і обсягів фінансування інноваційної освіти в умовах обмежених бюджетних ресурсів і трансформації економіки. Однак залишається відкритим питання: які саме види видатків/програм у статистиці МОН, Мінфіну та інших органів вважаються «інноваційною освітою» (окремі програми, цільові проекти, частка в загальних видатках тощо). Для аналітичної чистоти корисно було б формально задати й обґрунтувати критерії віднесення видатків до «інноваційних», щоб уникнути ситуації, коли оцінюється фактично все фінансування освіти загалом.

3. Автор обґрунтовує перехід від утримувальної до інвестиційної парадигми фінансування освіти з акцентом на гранти, ендаументи, Pay-for-Results, ваучери та інші інструменти результатноорієнтованого фінансування. Це досить важлива й сучасна ідея, однак майже не розгорнуто дискусію про потенційні небажані ефекти: ризик «підганяння» результатів під KPI та зниження академічної свободи; можливе посилення нерівності між більш і менш спроможними ЗВО. Окрема підсекція, присвячена аналізу цих ризиків та механізмам їх мінімізації, посилила б переконливість запропонованої моделі.

Проте, зауваження містять переважно рекомендаційний характер і не знижують теоретико-методологічного рівня представленої дисертаційної роботи.

Значення дослідження для науки і практики та напрями його використання.

Автор дисертаційного дослідження успішно розкрив стан і глибину досліджуваної теми, переконливо обґрунтувавши вибір теми та її актуальність.

Отримані наукові результати, висновки і рекомендації мають значну наукову новизну, а також важливе практичне та суспільне значення. Структура наукової праці є чіткою та логічною.

Висновок. Наукові результати проведеного дисертаційного дослідження *Литовченка Руслана Івановича* на тему «**Механізми фінансового забезпечення розвитку інноваційної освіти у контексті підготовки конкурентоздатних фахівців**» надали можливість авторові сформулювати висновки та пропозиції теоретичного та прикладного характеру. Що можна вважати як завершену наукову роботу в галузі фінансів, банківської справи, страхування і фондового ринку.

Отже, за актуальністю, ступенем наукової новизни обґрунтованістю наукових положень та практичною цінністю одержаних результатів, дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» *Литовченка Руслана Івановича* на тему «**Механізми фінансового забезпечення розвитку інноваційної освіти у контексті підготовки конкурентоздатних фахівців**» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а її автор *Литовченко Руслан Іванович* заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри фінансів, банківської
та страхової справи Міжрегіональної
Академії управління персоналом

І. О. Брюховецька